

RÕÖM ON PÕHILINE:
Kaarup, Paula, Jaagup,
Joosep ja nende ema
Liisa-Lota Kaivo ning isa
Priit Jagomägi koolitööst
vabal hetkel.

Teeme lapsevanemad koolipidajateks!

Lapsevanemate soov oma laste koolide heaks aega, energiat, oskusi ja teadmisi panustada on Eestis üha kasvav trend.

LIISA-LOTA KAIVO
kuum@ekspress.ee

Sageli otsustavad erakooli luua või oma lapse erakooli panna täiesti tavaliste laste vanemad, kellele tundub, et nende lapsed kasvavad suureks enne, kui tänapäevane õpikäsitus piirkonnakoolis kanda kinnitab. Miks sünnivad haridusuuendused paljudes munitsipaalkoolides nii vaevalt?

Eesti koolide omandivorme ja eelarveid võrreldes tundub, et pakutava hariduse kvaliteet ja tänapäevsus sõltub kõige rohkem ikkagi kooli omaniku (kas siis omavalitsuse, MTÜ, sihtasutuse või aktsiaseltsi) tahtest asju hästi teha. Erakoolidel ei ole valikut – kool peab olema hea või teda ei pea üldse olema. Munitsipaalkoolis käiva lapse ja tema pere jaoks on aga loterii, kas omavalitsust juhivad laste haridusest hoolivad inimesed või mitte.

Haridusminister rahustab erakoolide pidajaid, et küllap omavalitsused jätkavad nende toetamist, isegi kui see pole kohustuslik. Paljudel KOVdel pole tahtmist tegeleda isegi oma koolide sisulise arendamisega. Miks nad peaksid siis veel kodanikualgatust toetama? Viimati areneb õhinapõhine kogukonnakool veel nii toredaks, et omavalitsuse tegematajättnised munitsipaalkoolis torkavad seda teravamalt silma?!

Põhiseadus tagab igale lapsele koolikoha. Pakutava hariduse kvaliteedist seal juttu ei ole. Ammugi ei ütle põhiseadus midagi lapse koolirõõmu kohta. See

aga on munitsipaalkoolides kujunenud defitsiidiks. Sellele viitavad ka PISA uuringud, mis mõeldavad 15aastaste küpsust eluks.

Koolirõõmu hoidmine võib munitsipaalkoolide omanikele tunduda mõttetu tiluliluna, aga kui tõsisemalt järele mõelda, on koolirõõm riiklikult tähtis strateegiline vara. Lapse koolirõõm on ka oluline indikaator, mis näitab, kas kool paneb rõhku lapse kui terviku arendamisele, teadmiste loomisele ja oskusele neid igapäevaelus kasutada, eneseväärikusele, meeskonnatööoskustele ja muudele toredatele omadustele, millest meil Eestis väga puudu on.

Erakoolid kasutavad haridusministeeriumi pakutavaid võimalusi maksimaalselt ära, munitsipaalkoolid sageli mitte. Asi pole päriselt rahas, sest vahvaid nüüdisaegseid koole leidub ka väikestes ja vaesemates omavalitsustes, samuti on enamiku erakoolide kulud lapse kohta täiesti võrreldavad sama piirkonnas munitsipaalkooli kuludega.

Huvitava Kooli blogis küsitakse: „Miks toimub liiga paljudes Eesti koolides täna õppetöö ikka veel 45minutiliste teineteist sõltumatute ainetundidena, klassi ees monoloogid pidavate õpetajate ja faktiteadmisi omandavate õpilastega? Miks aktiivõpelpel baseeruvat loovust ja individuaalsust rõhutavat projekt- ja uurimistöpet nimetatakse alternatiivpedagoogikaks? Miks õpetaja on kinni õpikus, võttes sealsed teemad otsast lõpuni läbi, olles ise samal ajal ülekoormatud ja stressis? Miks me ikka õpetame „keskmist“ õpilast ja ei suuda piisavalt lähtuda andekuse ja õpiraskuse erisustest? Võtmeküsimus on kooli juhtimises.“

Paljud lapsevanemad (ja ka paljud poliitikud) elavad usus, et munitsipaalkoolide areng seisab õpetajate väikesel palkade taga – see on meedias läbiv teema. Kuid omavalitsuse ja koolijuhi roll on vähemalt sama oluline, kui mitte olulisem!

Munitsipaalkoolides määrab koolijuhi omavalitsus, riigikoolides riik ja erakoolides enamasti lapsevanemad.

Kas omavalitsus palkab alati oma kooli juhtima tänapäevasele mõtleja ja innuka haridusjuhi, parima, keda on võimalik leida?

Eesti arvukate omavalitsuste juhtide seas leidub neidki, kes peavad mugavamaks „toimetada oma eelarvega“ ilma, et terase koolijuhi silm seda täpselt jälgiks. Kes leiavad, et elu on rahulik, kui koolijuht ei ole liiga hakkaja, on samast parteist ja sõnakuulelik. Ei ole haruldane, et koolijuht on samal ajal vallavolikogu esimees ehk iseenda ülemuse ülemus. Mis muidugi ei tähenda automaatselt, et kumbki oma tööd hästi ei teeks.

Lapsed ei saa koolipidaja tööle valimiste kaudu hinnangut anda – kuigi suur osa omavalitsuse eelarvest kulub laste haridusele.

Maksuraha laekub omavalitsuse arvele vaatamata sellele, kas omavalitsus pöörab tähelepanu tänapäevasele õpikäsitusele, kas lapsed käivad koolis hea meelega või mitte.

Lastel pole pääsu, neil on seadusega pandud kohustus koolis käia ja vanematel on kohustus lapsi kooli saata. Teist valikut vanematel ei ole – kui lähikonnas pole erakooli (või pole jaksu last koduõppele jätta).

Täna sõltub põhihariduse headus siiski üsna otseselt elukohast. Mis omakorda tekitab suurusjärgu võrra rohkem hariduslikku kihistumist.

Lapsevanemate soov oma laste koolide heaks oma aega, energiat, oskusi ja teadmisi panustada on Eestis üha kasvav trend. Veebis levivad lood lähedastest Eesti koolidest, mis ei ole teistest jõukamad, kuid mis arenevad vilinal, mille tegemistes kogukond kaasa lööb ja kus isegi teismelised rõõmuga õpivad. Önn, kui satud kooliealiste lastega sellise kooli piirkonda elama!

Meie peres on neli koolilast. Olles ise korraga nii munitsipaalkooli eraalgatusliku kooli lapsevanem ja olles kooli teemal palju arutlenud Eesti eri paigus elavate sõpradega, soovitsin Eesti haridusjuhtidele: usaldage lapsevanemaid.

Kuna Eesti haridusmaastikku pitsitab alaline ressursinappus, siis tuleks selle elujõu ja mitmekülsuse toetamiseks kaasata lapsevanemates peituv hiiglaslik vabatahtliku töö ja kodanikuaktiivsuse potentsiaal!

Riigi hariduselu tasakaalustatud arenguks tuleks tagada kaasalöömisvõimalused nii neile vanemaile, kes tahavad ise võtta kooli

pidamise vastutuse, kui ka neile, kes tahavad kaasa lüüa oma piirkonnakooli arendamisel.

Erakoolid võiksid olla ametlikult tunnustatud osa riigi haridussüsteemist – rohkem kui praegu.

Lapsevanema kui ühe kõige motiveerituma huvigrupi roll koolide kujundamisel, näiteks juhi valimisel, võiks olla palju suurem.

Munitsipaalkoolides võiks perioodiliselt teha lapsevanemate ja laste tagasisideküsitlust ja kui selgub, et näiteks üle viiendiku selle kooli lastest ei taha koolis käia, peaks spetsialistide komisjon vaatama kriitiliselt üle kooli juhtimise, andma nõu ja saatma koolijuhi vajaduse korral täienduskoolitusele. Kui see kõik ei aita, siis tuleks koolipidajal leida uus koolijuht.

Munitsipaalkoolide juhtidele tuleks soovitada märksa suuremat koostööd lapsevanemate ja õpilastega. Nii kujuneksid koolide ümber tugevad koolikogukonnad.

Tulevikus võiks munitsipaalkooli kogukond koolipidamise omavalitsuselt sootuks üle võtta. Eriti oluline tundub see suurvõlde tekkides, sest koolikogukonnas ja omavalitsuse vaheline suhtlus muutub siis senisest kaugemaks. Kui vanematele antaks voli rohkem otsustada ja vastutada, siis ei peaks ministeerium muretsema, et erakoole tekib liiga palju ja munitsipaalkoolid jäävad tühjaks. Kui lapsevanemad saaks kujundada piirkonnakooli oma ootustele vastavaks, siis enamik neist ei hakkaks ki vaeva nägema erakooli asutamisega. Omavalitsus peaks koolipidamist jätkama ainult nendes koolides, kus elujõulist kogukonda ei õnnestu tekitada. Ühtlasi täidaks riik sellega ka teise punkti põhiseadusest, mis ütleb, et laste hariduse valikul on otsustav sõna vanematel. Tänapäevase koolikorralduse juures jääb selle punkti mõte küll kergelt arusaamatuks.

Koolide pidamine lapsevanemate poolt ei ole Eestis mingi ulme – seda on tõestanud erakoolid. Sealne lapsevanemate õhinapõhine koolipidamise mudel aitab kokku hoida koolide administreerimiskulusid. Senistes haridusdebattides ei ole üldse olnud juttu, millised on munitsipaalkoolide pidamisega seotud kaudsed kulud – hoonete ehi-

tus või rendikulud, kooli pidaja ülalpidamiskulud jne.

Kui kool on lapsevanemate endi pidada, siis ei tundu kellelegi imelik panustada sinna oma vabatahtlikku tööd. Paljudes erakoolides on tavaline, et vanemad käivad seinu värvimas, otsivad kooli jaoks sobilikku kasutatud mööblit kokku, aitavad õppekäike ja sündmusi korraldada. Sellist praktikat viljelevad ka mitmed munitsipaalkoolid. See aitab kulusid kokku hoida ja liidab kogukonda.

Et omavalitsused koolidele rohkem tähelepanu pööraks, tasuks kaaluda ka iga lapse kohta lisa-hääle andmist vanematele kohaliku omavalitsuse valimistel.

Tänapäeva lapsevanemad ei taha enam olla vaiksed kõrvaltvaatajad! Erakoolide loomine ja pidamine ei ole lihtne ega majanduslikult tasuv ettevõtmine. Et lapsevanemad on neid siiski nii hoogsalt asutanud, ütleb riigijuhtidele selge sõnaga, et vanemad on valmis panustama oma laste haridusse väga palju energiat ja entusiasmi.

Erakoolide pidajad ja lapsevanemad on aga jäämäe veepealne, praeguses debatis kõige silmatorkavam osa. Oma laste hariduse panustada soovivad ka munitsipaalkoolide lapsevanemad. Võib-olla oleks kampaania „Lapsevanemad koolipidajaks!“ taas Eesti võimalus olla eeskujuks tervele maailmale – midagi sama enneolematut, nagu e-residentus või „Teeme ära!“.

**Laste hariduse
valikul on
otsustav sõna
vanematel.**

Põhiseadus,
paragrahv 37

*Loo autor on nelja koolilapse ema, era- ja munitsipaal-
kooli lapsevanem, Emajõe Lodjaseltsi arendusjuht.*